BİR ŞARKIŞLA EFSANESİ

İkiz Oluk

Emin KUZUCULAR

Sert bir virajı dönen araba çimenler içinde akıp giden, ayaklarına su ulaştırabilmek için çırpınan çeşmenin başında durdu. Karşımızdaki ahlat, aluç, yabani elma ağaçları kımsesizdiler. Sağa sola tek tük serpilmiştiler sanki. Armutlar, alıçlar taşlanmış, sırıklanmış ve yolunmuş yapraklarını yerlere dökmüşler, acılarının solukluğu içinde sergendiler.

Halbuki bu dağlar bir zamanlar baştanbaşa ağaçlarla bezeli imiş. Şimdi ise sadece kuru kütükleri kalmış. Onlar da bir işe yaramıyor. Burada yalnız bir çeşme var ki, hiçbir yolcu suyunu içmeden geçmez. O da bunu biliyormuş gibi cömertçe akar, durur. Biz de biraz nefeslenmek, hem de bir iki laf etmek için yanıbaşına çömeldik.

Az sonra, yamaçlardan küme küme insanlar gelmeye başladı. Bunların önlerinde birkaç eşek vardı. Kadınlı erkekli kümeler bizden çekinmiş olmalılar ki, hayli ötelere konakladılar. Harman sonu sıcağından korunmak için ağaçların gölgesine sığındılar. Bu aylar kıraç köylerin, dağlardan yabani meyva topladıkları mevsimdi. Ahlat, kuşburnu, alıç, karamuk, yabani çilek toplar, bunları kurutur, kışlık yiyecek olarak saklarlardı. Bu işler yapılırken dağların doruklarından türkü sesleri gelir, yamaçları şenliğe boğardı. Elleri mor renklere boyanır, akşama dek çalışır, heybelerini yabani yemişlerle doldururlardı.

Yüzlerini çeketlerinin eteği ile silen erkekler bize daha yakın durakladılar. Kadınlarsa komşu köylerden gelen tanıdıklarla sohbete daldılar. Erkekler kaplarını çam ağaçlarından oyularak yapılan bardakla İkiz Oluk'tan doldurdular. Önce başlarına diktiler, yarısını içerken yarısını döş lerine, sakallarına döktüler. Hem içtiler, hem serinlediler. Hepsi de işlerini bitirince «Ruhun şad olsun, su gibi aziz olasın Zelha» deyip, birer ikişer gittiler. Kendi kendime bu Zelha'nın kim olduğunu düşünüp durdum. Belki de pınarı yaptıran bir hayır sahibidir dedim.

Ben böyle düşünürken yanıma birisi çöktü. Baktım, Emlâk'in Karacaviran'ından gün görmüş, seksenlik bir ihtiyar. Tanıdım onu: Hatip namı ile maruf Ahmet Bağcı idi. Hoş beşten sonra sordum:

«Dayı, sen bilirsin elbet, bu Zelha kim ki?»

Elinde kalan suyu çimenlere serptikten sonra dedi ki:

«Zelha... İkiz Oluk... Uzun bir hikâye evlat...»

Sırtını bir ahlat ağacının bekliğine verip, anlatmağa başladı:

«Bu dünya yedi kere doldu, yedi kere boşaldı. Yetmiş bin yılda yetmiş bin kavim geldi, geçti. Biz bunların sonuncusuyuz. Velâkin anlatacağım vak'a bizim kuşağın az eveline ait. Bak, cebinde kalem var. Demek ki okumuş adamsın. Sen de benim kadar bilirsin Yemen'i. Hani türküsü de var ya:

Anu yemen'dir, gülü çemendir,
Giden gelmiyor acep nedendir?

İşte, o Yemen harbi başlayınca bizim buralardan da asker toplamışlar. Eli silah tutan oraya gitmiş. Oraları bilirsin belki, Adana'dan ötedeymiş. Akdeniz'den de ötede. Orasını ıslah için burada kimseyi bırakmamışlar. Kala kala benim gibi kamburlarla, tıfıllar kalmış. Ne yapar bu kimseler? Aşa aş, işe iş mi katabilir? yok Köy yeri bu, aradan biraz zaman geçince herkes aç açık kalmış. Var anla ki, en tez gelen yedi yılda dönmüş. Yedi yıl, dile kolay. Bir kısmı da gitmemiş, dağa çıkmış. Bütün dağlar asker kaçağı, eşkiyalarla dolmuş. Bu yüzden millet ne şehire, ne de pazara gidememiş. Millet dediysem avratları söylemek istedim. Ne yapar ki onlar? Kadın kısmı, eksik etek. Tarla ekemez, ot biçemez, davar güdemez. Amma velâkin evdeki zurba zurba velet bunları bilmez ki?

Hiçbirini bulamaz. Senin anlayacağın kıtlık kıtlık üstüne. Tek yapılacak iş dağa çıkıp ot çöp toplamak. Kıtlık taşı ufalayıp karınlarını doyurmak. Vay babam, vay... Üstelik bir de çekirge basmış. Ortalığı kasıp kavurmuş. Ne bir yeşil ot, ne bir yaprak ve ne de bir dal kalmış. Hayvanlar açlıktan kırılmış gitmiş. Kurtlar, kuşlar insan etinden bıkmışlar. Sağ kalanlar aç ve susuz ölümü beklemişler. Lâkin Allah verdiği canı kolay almaz ki. Diri baş her zaman dirlik ister. Bulut gibi kış da yaklaşmış. Odun çoksa da getirecek mal yok ki.. Kendine güvenen sırtta taşımış, önüne bir ıpıltı edip ısınmış. Köyde tek şanslı kadın Zelha imiş. On iki yaşlarında iki tane oğlu var. Tıstımbıl delikanlılar. Biraz da yakışıklılar. Zelha, asker yarimin hatırası diye uşaklarının üstünde sinek vızlatmazmış. Kimbilir gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var. Her ne kadar çocuklarına kıyamamışsa da, üşüyünce bari azar azar getirsinler demiş. Uşaklarını dağa yollamış. Odun kesmişler, yonga, kamga toplamışlar. Böylece ayı geçmiş, poyraz ayı esmeğe başlamış. Kar ha yağdım, ha yağacağım diyor. O zamanlar buralar tek tük ağaçlık değilmiş ya, sıklıktan iğne atsan yere düşmezmiş. Türlü tevir ağaçlarla doluymuş. Zelha'nın uşakları ol görüp yaş ağaca kıyamamışlar; hep kuru aramışlar. Ona bir balta vurmuşlar oyularak yapılan bardaklar la ikiz oluk'tan dol ağaç ağlamış, suyu çıkmış; Bunu denemişler, bu da öyle. Sonra ora senin, bura benim derken gün akşam olmuş. Kar sepelemeye başlamış. Bakmışlar ki olacak gibi değil şunu keselim deyip vurmuşlar baltayı. Gel gelelim o ağaç da ahlatların sultanıymış. Ona balta vuran asla onmazmış. Kim o sülaledeki ağacı keser devirirse, boyu devrilir; kim dalını kırarsa, kolu kırılırmış. Amma çocuk kısmı bunu ne bilsin? Bir balta vurmuşlar bir meyva düşmüş. Almış yemişler Cennet meyvesi gibi tatlı. Bir daha vurmuşlar, bir meyve daha düşmüş. Senin anlıyacağın uşakların karınlarını iyice doyurmuşlar. Derken kar tipiye dönmüş. Poyraz ulumağa başlamış. Bir de duman çökmüş ki. Daha ağacı devirmeden donacaklarını anlamışlar. Vakit geçirmeden köyün yolunu tutmak istemişlerse de, yol nerede, iz nerede? Hele şu dereyi geçelim, hele şu dağı aşalım derken karanlık bastırmış. Ne yapsınlar? Kurda kuşa yem olmaktansa bir ulu ağacın kovuğuna sığınmışlar. Neye yarar ki? Bu dağların kışı da kıştır ha... Soğuk mu soğuk olur meret... Gece iyice çökünce uşaklar tir tir titremişler. Birbirlerine sarılmışlar. Sonra titreyen vücutlarını tatlı bir uyku sarmış. Gözleri çukurlamış, yanakları morarmış. bakışları bir noktaya takılmış kalmış.

Zelha'nın yüreğinin orta yerinde bir odun kurdu varmış. Sabahtan beri gırç gırç oynarmış içine Sonra Yemen'e giden erkeği gelmiş aklına. Harp nasıl ki demiş. İnsanlar birbirlerini boğarmış amma.. Zelha, kocama belki kıymazlar diye düşünmüş. O çiğdem gibi, aslan gibi bir yiğit... yok... huyu kötü de sayılmaz. Kıymazlar ona. Gene içindeki gıcırtı durmamış. Gene dalmış gitmiş. Yoksa, uşaklarına bir bela mı musallat oldu? Yok onlara bir şeycik olamaz... Onlar analarının gözünün nuru... Allah esirgesin, insanın aklına ne kötü şeyler de geliyor. Zelha vesveseler içinde beklemiş. Bazen çalılar insan gibi görünüyor, sanki kıpırdıyormuş. İşte onlar, diye sevinmesi uzun sürmüyormuş.

Akşam olunca gölgeler de tek tek silinmiş. Ağaçlar hoyratlaşmış. Zelha bu sefer de dama çıkmış, karanlıklara doğru bakmış... bakmış. Birden feryadı basıp ormana doğru seğirtmiş. Sesini duyanlar ellerine birer çıra alıp peşine takılmışlar. Şu bayır senin, bu koyak benim deyip yürümüşler. Belki şu karşıki sırtlardadır deyip haylamışlar. Bağırmışlar, çağırmışlar amma, seslerini kudurmuş poyraz boğazlarında tıkamış. Kar seslerinin üstünde çökmüş, yere indirmiş. Seslerine kendi sesleri cevap vermiş. Az dolanmışlar uz dolanmışlar. Sanki Zelha yer yarılmışda yerin dibine girmiş. Ne yapsınlar donacaklarını anlayınca geri dönmüşler. Umutları günün ışığında kalmış. Hele bir sabah olsun bulunur gayrı deyip girmişler içeri.

O günün üstünden bir çok günler geçmiş. Ne bir kartal havalanmış ne bir karga ötmüş. Aydınlığı bekleyen gözler donuklaşmış, ağaran tan yeri bütün umutları alıp götürmüş sabahı bekleyen horozlar fersiz fersiz ötmüşler. Her gün aynı şey. Bir umutsuz bekleyiş..

Asırlık ağaç nasıl da saklamış iki canı? Bulmakla beliren acı son. Feryat, fi-

zah sonunda dünyanın bağrına açılan iki çukur. Ve başlarına dikilen iki ahlat. Hatıraların vefakar nöbetçisi. Amma bunlar dile kolay. Anlatmak ağıza yük mü? Gel gör ki Zelha paramparça olmuş. Bir parçası Yemen ellerinde, bir parçası Durna dağında, bir parçası yalnızlık, yoksulluk üstünde kalmış. Ağlamaktan gözlerinin pınarı kurumuş, saçlarını lime lime yolmuş. Ahiri düşmüş dağlara. Yastığı taşlar, yorganı kış kıyamet olmuş. Dağlarda uşaklarının adını bağıra bağıra dolaşmış. Ne kim senin yanına varmış, ne kimseyi yanına koymuş. Issız dağlar durağı olmuş, yanmış kavrulmuş. Arada sırada oğullarının mezarına varmış, dolanmış çevrilmiş, gene dönmüş gitmiş geriye. Birgün mezardan dönerken eve uğramış, köşeyi bucağı ateşe verip kaybolmuş ortadan. Ne çoban, ne çoluk çocuk izini bulamamışlar bir daha.

Aradan yıllar geçmiş. Uşaklarının başına diktiği ahlat meyvalar vermiş. Yemen'e gidenler dönmüşler. Zelha'nın kocası da gelmiş. Ama, Zelha gelmemiş. Yavrularının mezarını ziyaret eden adam, karısını aramaya koyulmuş. Ne sözüne söz bulmuş, ne izine iz. İşigücü yavrularının mezarındaki ahlatları sulamak olmuş. En çok ağaçların tepesinde biten iki meyvayı seyretmekten hoşlanırmış. Onlar olgunlaşınca bir dişi karga gelir, gagalayıp toprağa düşürüp gidermiş. Ondan sonra bütün ağaçlar yapraklarını soyunur, kışa hazırlanırmış. Ama adamın içindeki üşüklük bir türlü gitmezmiş. Arama bulamama üşüklüğü.

Zelha bir gün adamın rüyasına girmiş. «Ben filan yerdeyim. Mezarımı aç, beni yavrularımın yanına defnet» demiş. Adam yanına arkadaşlarını alıp, rüyasında tarif edilen yere gelmiş. Yani buraya... Toprağı kazmağa başlamışlar. Önce kadının ayaklarını, sonra gövdesini, arkasındanda başını bulmuşlar. Kadın taş kesilmiş öyle yatıyormuş. Yüzü gözü toprakla örtülüymüş. Yavaş yavaş temizlemişler. Sıra gözlerine gelmiş. Onu da temizleyince bakmışlar ki damla damla yaş akıyor. Kurulamışlar, daha çoğalmış. Ölü durmadan ağlıyormuş. Sildikçe çoğalmış, sildikçe çoğalmış. Gözler berraklaşmış, sular büngürdemiş. Adeta fışkırıyormuş. Soğuk mu soğuk, güzel mi güzel bir su. Kadının bedenini götürüp çocuklarının yanına gömmüşler. Ama başı burada kalmış. İki göze, iki oluk yapmışlar, olmuş bir pınar. Adına da İkiz Oluk demişler. O günden bu yana yaz demez kış demez, akar da akar. Gelene su verir, geçene su verir. Susuz dudakları ıslatır, yanık bağırları serinletir. Bizde içeriz evlat. Ahlatları da toplarız, yeriz bir fatiha okuyup Zelha kadının ruhuna bağışlamadan geçemeyiz.